

Xerrades amb M. Teresa Cabré Castellví: «Reflexions al voltant de la lingüística aplicada i el lèxic»

Entre el 28 d'octubre de 2015 i el 22 de juny de 2016 es va celebrar el cicle de Xerrades amb M. Teresa Cabré Castellví: «Reflexions al voltant de la lingüística aplicada i el lèxic». L'esdeveniment va constar de cinc sessions de periodicitat bimestral i d'estructura funcional: una conferència inicial de M. Teresa Cabré i una taula rodona posterior. Aquest format va afavorir la participació de nombrosos mestres, deixebles i amics de la doctora Cabré. Així, cal destacar que els moderadors de les taules rodones representaven les quatre institucions organitzadores: successivament, Lluís Payrató i Conxa Planas (Universitat de Barcelona), Maria Josep Cuenca (Institut d'Estudis Catalans), Jordi Bover (TERMCAT, Centre de Terminologia) i Rosa Estopà (Universitat Pompeu Fabra).

Les Xerrades van permetre a la doctora Cabré de resumir i actualitzar quaranta-cinc anys d'aportacions i experiències com a lingüista aplicada en sentit ampli i com a investigadora pionera en el context de la llengua catalana. Cada sessió es va centrar en un dels cinc àmbits als quals la doctora Cabré s'ha dedicat durant la seva trajectòria professional i acadèmica, és a saber, la lingüística aplicada, la planificació i els serveis lingüístics, la norma i el diccionari, la terminologia, i la neologia.

A la manera d'una introducció general, la primera sessió de les Xerrades (28 d'octubre de 2015) es va centrar en la interdisciplinarietat o transdisciplinarietat teoricopràctiques de la lingüística aplicada. Per accedir a la lingüística aplicada, la doctora Cabré va seleccionar els àmbits de l'adquisició-aprenentatge de llengües, la lexicografia i la

terminologia, i la documentació, a partir de l'interès pels fenòmens lèxics de les llengües naturals. El llenguatge, com a abstracció de les llengües naturals, «és concebut holísticament i polièdricament, és a dir, en les tres dimensions que el caracteritzen: la pròpiament lingüística (gramatical i pragmàtica), la social i la cognitiva»; la lingüística aplicada mostra la mateixa polièdricitat i coherència.

Els ponents de la taula rodona es van referir a altres àmbits d'estudi dins de la lingüística aplicada: l'enginyeria lingüística (Lluís de Yzaguirre, Universitat Pompeu Fabra), la traductologia (Joaquim Mallafre, Universitat Rovira i Virgili) i l'anàlisi del discurs (Vicent Salvador, Universitat Jaume I). Les disciplines esmentades van enriquir les matèries previstes per a la resta del cicle i que la doctora Cabré ha conreat més activament.

La segona sessió de les Xerrades (16 de desembre de 2015) va emfasitzar la tasca normalitzadora dels serveis lingüístics en el context català i en el registre altament especialitzat. Seguint el model de l'Office Québécois de la Langue Française, la doctora Cabré va intentar replicar la metodologia de treball en tres perspectives (serveis lingüístics, normalització i pla estratègic de seguiment) per al català; així, va col·laborar a fundar el TERMCAT i el Servei de Llengua Catalana de la Uni-

versitat de Barcelona. A les universitats catalanes, no obstant tots els avenços en la normalització, actualment s'observa una tendència a «formar professionals per al món global oblidant que el món local requereix també professionals preparats lingüísticament en la llengua del país».

Els ponents van detallar certs aspectes de la normalització: la planificació en general i el multilingüisme (Marta de Blas, Universitat Politècnica de Catalunya), la terminologia jurídica (Toni Font, Universitat de Barcelona), el context sociolingüístic balear (Joan Melià, Universitat de les Illes Balears) i l'adaptació dels serveis lingüístics a l'ús de la llengua (Mercè Solé, Consorci de Normalització Lingüística). Justament l'ús va ser una qüestió recurrent durant tot el cicle, per tal

Xerrades amb M. Teresa Cabré Castellví
Reflexions al voltant de la lingüística aplicada i el lèxic

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
octubre 2015 - juny 2016

28 octubre 2015
17:45: Introducció del cicle a càrrec de Rosalinda Borràs, presidenta de l'IEC; Jaume Guàrdia, rector de la UPF; i Ester Fontanet, directora general de Publicacions i Informació.
18:00: **La lingüística aplicada, avui, després de 25 anys.** M. Teresa Cabré.
18:45: Taula rodona amb Lluís de Yzaguirre (UPF), Joaquim Mallafre (URV) i Vicent Salvador (UJI), moderada per Lluís Payrató (UB).

16 desembre 2015
18:00: **Planificació i serveis lingüístics.** Toni Font.
18:45: Taula rodona amb Marta de Blas (UPC), Toni Font (UB), Joan Melià (UIB) i Ester Font (UPF), moderada per Conxa Planas (UB).

10 febrer 2016
18:00: **Norma i diccionari.** M. Teresa Cabré.
18:45: Taula rodona amb Maria Adelaar (UB), Esther Gual, Daniel Gual (UB), Ernest Ombao (UPC), Ràfol i Josep Martí (UPF), moderada per M. Josep Cuenca (IEC).

20 abril 2016
18:00: **Terminologia.** M. Teresa Cabré.
18:45: Taula rodona amb Terenci Pàmies (UPC), Conxa Planas (UPF) i Joan Valls (UB), moderada per Jordi Bover (TERMCAT).

22 juny 2016
18:00: **Neologia.** M. Teresa Cabré.
18:45: Taula rodona amb Glòria Añón (La Ramoneda), Josep Guàrdia Pàmies (UB), Scott Miller (Universitat de València) i Conxa Planas (UB), moderada per Rosa Estopà (UPF).
19:00: Clausura del cicle.

Organitzat per:
Institut d'Estudis Catalans, UPF, Universitat de Barcelona, TERMCAT.

Amb el suport de: UOC, Universitat de València, UB, URV, URJ.

com s'ha demostrat com un element definitori de la lingüística aplicada.

La tercera sessió de les Xerrades (10 de febrer de 2016) va recordar la necessitat d'assimilar la norma lingüística d'una llengua a l'ús que en fan els parlants. La doctora Cabré va defensar que l'ús queda delimitat per «la competència mitjana del parlant natiu d'una llengua». D'acord amb la tradició lexicogràfica francesa, la informació lèxica d'aquesta competència (la norma lèxica) és el que s'hauria d'incloure en un diccionari, en el cas del català, el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans.

Els ponents van enfocar aquesta premissa de norma lèxica en l'evolució dels diccionaris normatius de tres llengües: el català (Joan Martí i Castell, Universitat Rovira i Virgili), el basc (Miren Azkarate, Universitat del País Basc) i el gallec (Manuel González, Universitat de Santiago de Compostel·la). En general s'ha acordat tradicionalment d'atribuir la consideració de model tradicional de referència al registre literari, segurament per oposició al registre científic, objecte de la conferència posterior.

La quarta sessió de les Xerrades (20 d'abril de 2016) es va dedicar a la complexitat del treball termino-

lògic en les diverses fases: creació, difusió i recepció. La doctora Cabré va lamentar que els experts en el tema d'estudi, la llengua i la metodologia terminològica, han tingut en català una exigència superior que en el francès del Quebec, atesos els estatus sociolingüístics respectius. El TERMCAT, del qual la doctora Cabré va ser la primera responsable, vetlla per la qualitat i l'adequació dels termes en català (principis bàsics de la teoria comunicativa de la terminologia), si bé en català «hi ha molt treball terminològic al marge del TERMCAT que, degudament aprofitat i presentat, ens dóna una potència enorme» per a la projecció internacional.

Els ponents van desenvolupar el compliment d'aquests principis de qualitat i adequació en diversos contextos: la creació i la transmissió terminològiques (Fernando Pardo, Universitat Complutense de Madrid), l'activitat terminològica a l'Amèrica Llatina (Carles Tebé, Pontifícia Universitat Catòlica de Xile) i la creació i fixació terminològiques en botànica (Joan Vallès, Universitat de Barcelona). Es va palesar que el component denominatiu associat als termes ha dut a la formació constant de paraules no documentades prèviament (neolo-

gismes) per poder esmentar-los en les llengües naturals.

La cinquena sessió de les Xerrades (22 de juny de 2016) va destacar la predisposició natural dels parlants a utilitzar neologismes. Així, segons la doctora Cabré, «la capacitat de crear paraules noves va lligada a l'espècie humana: ningú no ens ho ha ensenyat». Caldria limitar aquesta capacitat a la pertinència motivada lingüísticament per no generar soroll. Més enllà de les valoracions sobre la necessitat d'un neologisme, l'Observatori de Neologia, fundat a iniciativa de la doctora Cabré, analitza objectivament les novetats lèxiques en català i castellà.

Els ponents van descriure l'estat de la pràctica en neologia en els seus contextos lingüístics: el castellà (Gloria Guerrero, Universitat de Màlaga, i Joaquín García Palacios, Universitat de Salamanca), el gallec (Xosé María Gómez Clemente, Universitat de Vigo) i l'italià (Giovanni Adamo, Universitat La Sapienza de Roma). Es va convenir en una integració romànica efectiva de les metodologies, recursos i eines d'anàlisi neològica, entre altres finalitats per donar continuïtat a la xarxa NEOROM.

El darrer tema de debat va donar ocasió a presentar el llibre *Mots d'avui, mots de demà*, que commemora el vint-i-cinquè aniversari de l'Observatori de Neologia durant el curs acadèmic 2014-2015. Joan Veny va oferir l'obra a la doctora Cabré amb una intervenció que, situada adequadament com un apèndix de la lliçó magistral, va combinar la semblança de l'homenatjada amb el contingut de la publicació.

Amb aquest cicle, la doctora Cabré es va acomiadar oficialment de la docència, però no d'un servei a la llengua desentrellat alhora que essencial.

ÒSCAR POZUELO-OLLÉ
Institut de Lingüística Aplicada
Universitat Pompeu Fabra